

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Viktória Janeková

Využitie CLIL metódy v primárnom vzdelávaní

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Viktória Janeková

Kontakt na autora: Základná škola Československej armády 22, Prešov
wiki.janek@gmail.com

Názov OPS/OSO: Využitie CLIL metódy v primárnom vzdelávaní

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Iveta Molčanová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Primárne vzdelávanie, Dokument ISCED 1, Kľúčové kompetencie, Ciele, Cudzí jazyk, metóda, CLIL metóda, Anglický jazyk, prepojenie predmetov, Prírodoveda, Výtvarná výchova, Hudobná výchova, Pracovný list

Anotácia

Metóda CLIL je bezpochyby v poslednom čase najpreferovanejšou metódou výučby žiakov nielen na bilingválnych školách, ale čoraz častejšie sa využíva aj v základných školách a v primárnom vzdelávaní. Vo svojej práci ponúkam zopár námetov na prácu s CLIL metódou v primárnom vzdelávaní. Ide o prepojenie predmetov Anglický jazyk, Prírodoveda, Výtvarná výchova, Hudobná výchova. Ide o stavbu vyučovacích hodín v prvom i druhom ročníku, kde som využila dostupné materiály, ako aj pracovné listy, ktoré som vytvorila pre jednotlivé hodiny a ktoré popisujem v tejto práci.

OBSAH

ÚVOD	4
1 Teoretická časť	5
1.1 ISCED 1	5
1.2 Cudzí jazyk v primárnom vzdelávaní	7
1.3 Ciele a rozvoj kompetencii výučby cudzieho jazyka	9
1.4 Metóda CLIL	13
2 Praktická časť	14
2.1 CLIL v praxi	15
2.2 Odporúčania pre prax.....	27
ZÁVER	29
Zoznam príloh	30

ÚVOD

Primárne vzdelávanie stavia na prirodzených vlastnostiach a schopnostiach žiakov, ktorí prichádzajú z domáceho, či predškolského prostredia do základných škôl. Hravosť, spontánnosť, zvedavosť, hra a bezprostrednosť, to všetko pomáha a stimuluje žiaka, ale aj učiteľa k efektívnemu a trvácnemu procesu vzdelávania. Okrem získania poznatkov z oblasti nosných predmetov, ako sú materinský jazyk, matematika, prírodovedné predmety, či predmety z oblasti zdravie a pohyb, neodmysliteľnú súčasť vzdelávania a výchovy tvorí aj oblasť vzdelávania žiakov v cudzom jazyku už od prvého ročníka. Edukácia žiakov v cudzom jazyku už v primárnom vzdelávaní približuje žiakom, okrem materinského jazyka a kultúry, aj jazyk a kultúru iných národov. Vytvára základy interkultúrneho cítenia, multikultúrneho cítenia.

Vo svojej pedagogickej praxi som pri výučbe cudzích jazykov, Anglického a Talianskeho jazyka, prišla do styku s viacerými výučbovými metódami, ktoré pracovali a boli zamerané na hravosť, spontánnosť, zvedavosť, bezprostrednosť žiakov v primárnom vzdelávaní. Všetky spomínané vlastnosti žiakov viedli k poznávaniu cudzieho jazyka hravou formou a budovať základy k pridávaniu zložitejších komunikačných situácií i k budovaniu gramatických väzieb v cudzom jazyku. V poslednej dobe sa do popredia dostáva veľmi zaujímavá a žiakmi obľúbená CLIL – Content and language integrated teaching – metóda. Ide o prepojenie cudzieho jazyka s ďalším nejazykovým predmetom, kde sa žiaci stretávajú s rôznymi situáciami, riešia ich v cudzom jazyku a zároveň využívajú poznatky z nejazykového predmetu. Ide o nenásilné budovanie slovnéj zásoby v danom jazyku, ako aj o prípravu na reagovanie v jednotlivých situáciách v reálnom živote, kde práve pomocou tejto CLIL metódy dokáže žiak pohotovo zareagovať.

Vo svojej OPS/OSO ponúkam vlastné námety na vyučovacie hodiny s využitím CLIL metódy, ako aj vlastné pracovné listy, ktoré som so žiakmi odskúšala aj v praxi. Ponúkam prepojenie predmetov Prírodoveda, Výtvarná výchova, Matematika, ktoré je možno zaradiť na hodiny Anglického jazyka už v prvom ročníku primárneho vzdelávania, avšak závisí to od časovej dotácie základnej školy na Anglický jazyk v jednotlivých ročníkoch v primárnom vzdelávaní podľa zamerania danej Základnej školy.

1 TEORETICKÁ ČASŤ

Primárne vzdelávanie stavia na prirodzených vlastnostiach a schopnostiach žiakov, ktorí prichádzajú z domáceho, či predškolského prostredia do základných škôl. Hravosť, spontánnosť, zvedavosť, hra a bezprostrednosť, to všetko pomáha a stimuluje žiaka, ale aj učiteľa k efektívnemu a trvácnemu procesu vzdelávania. Okrem získania poznatkov z oblasti nosných predmetov, ako sú materinský jazyk, matematika, prírodovedné predmety, či predmety z oblasti zdravie a pohyb, neodmysliteľnú súčasť vzdelávania a výchovy tvorí vzdelávanie žiakov v cudzom jazyku. Aby sme dokázali poskytnúť žiakom všestranný rozvoj v oblasti Jazyk a komunikácia a výučby cudzieho jazyka, ktorej je venovaná naša práca, je nutné poznať a aplikovať do praxe Štátny vzdelávací program pre 1. Stupeň základnej školy v Slovenskej republike. Tento program, podľa ktorého sa postupuje v celej Európskej únii International Standard Classification of Education (ďalej ISCED) pre Primárne vzdelávanie má označenie ISCED 1, vydal ho Štátny pedagogický ústav (ďalej ŠPÚ). Pre našu prácu a dokonale poznanie predmetu je nosná jeho oblasť s názvom Jazyk a komunikácia, ktorej jednou zložkou je aj výučba cudzieho jazyka. (ŠPÚ, Štátny vzdelávací program pre 1. Stupeň základnej školy v Slovenskej republike, 2008, s.5,116)

1.1 ISCED 1

ISCED 1 je súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu škôl. Podľa nového školského zákona je to najvyšší cieľovo programový projekt vzdelávania, ktorý okrem iného zahŕňa a objasňuje profil absolventa, rámcové plány stupňa vzdelávania, ako aj rámcové učebné osnovy pre jednotlivý stupeň vzdelávania (ŠPÚ, ISCED 1, 2008,s.3). Jeho jednotlivé oblasti sú vypracované tak, aby poskytli čo najzrozumiteľnejší komplexný celok pri vzdelávaní žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania. Dokument ISCED 1 je zameraný na rozvoj a vzdelávanie žiakov na prvom stupni základných škôl. Tento dokument jasne vymedzuje celý program a ciele primárneho vzdelávania. Jeho súčasťou je organizácia vzdelávania, personálne zabezpečenie, materiálno-technické zabezpečenie, ako aj hodnotenie žiakov i včasná korekcia rôznych znevýhodnení, podchytenie žiakov s nadaním, ako aj so špeciálno-vzdelávacími potrebami, ktoré sa premietajú do cieľov ISCED 1 (ŠPÚ, ISCED 1, 2008,s.6) . Dôležitou súčasťou vzdelávania žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania je rozvoj kľúčových kompetencií, ktoré sú prispôbené jednotlivým stupňom vzdelávania. Vychádzajú z potrieb a schopnosti žiakov pri rozvíjaní ich konania, hodnotenia, porozumenia, ako aj dorozumievania sa na jednotlivých profilácie a obsahu vzdelávania podľa potrieb a záujmov žiakov, požiadaviek regiónov i komunity s prihliadnutím na dodržanie cieľov tohto dokumentu. Je dôležité poznamenať, že ISCED 1 dáva možnosť školám, pedagógom, vychovávateľom priestor na vypracovanie svojej vlastnej samostatnosti, tvorivosti a nápaditosti vo výchovno-vzdelávacom procese. Otvorenosť tohto dokumentu dáva možnosť aktualizácie podľa potrieb a požiadaviek (ŠPÚ, ISCED 1,2008, s.4).

Každý stupeň vzdelávania rozvíja určité kľúčové kompetencie u žiakov. Ich osvojenie a cielené rozvíjanie na jednotlivých stupňoch vzdelávania tvorí pevné základy pre ďalší rozvoj a vzdelávanie. U žiaka na primárnom stupni vzdelávania osvojujeme tieto kľúčové kompetencie, spôsobilosti (ŠPÚ, ISCED 1, 2008):

1. Sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)
2. Kompetencie v oblasti matematického a prírodovedného myslenia
3. Kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií
4. Kompetencia učiť sa učiť
5. Kompetencia riešiť problémy
6. Osobné, sociálne a občianske kompetencie
7. Kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

Každá z týchto kompetencií, spôsobilostí, vymedzuje jasné ciele, ktoré by mal pedagóg rozvíjať a prehľbovať v jednotlivých ročníkoch primárneho vzdelávania. Tieto kompetencie sa prelínajú jednotlivými oblasťami vzdelávania a nie je možné v danej oblasti rozvíjať a prehľbovať iba jednu zo spomínaných kompetencií. Dôležité pre učiteľa je vyjasnenie a porozumenie kognitívnych, afektívnych a psychomotorických cieľov, ktoré by sme mali prostredníctvom týchto kompetencií u žiakov dosiahnuť a rozvíjať v primárnom vzdelávaní. Súbor týchto všetkých kompetencií napomáha komplexnému rozvoju žiackej osobnosti a jeho vedomostí. Dať do symbiózy všetky kľúčové kompetencie primárneho vzdelávania je významnou úlohou pedagóga. Dôležitou súčasťou vzdelávania žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania je rozvoj kľúčových kompetencií, ktoré sú prispôbené jednotlivým stupňom vzdelávania. Vychádzajú z potrieb a schopností žiakov pri rozvíjaní ich konania, hodnotenia, porozumenia, ako aj dorozumievania sa na jednotlivých profilácie a obsahu vzdelávania a to z hľadiska potrieb a záujmov žiakov, ako aj požiadaviek regiónov i komunity v ktorej sa žiaci pohybujú, s prihliadnutím na dodržanie cieľov tohto dokumentu. Je dôležité poznamenať, že ISCED 1 dáva možnosť a priestor školám, pedagógom, vychovávateľom na vypracovanie svojej vlastnej samostatnosti, tvorivosti a nápaditosti a originality vo výchovno-vzdelávacom procese. Otvorenosť tohto dokumentu dáva možnosť aktualizácie podľa potrieb a požiadaviek (ŠPÚ, ISCED 1,2008, s.4). Všetci spomínaný však musia zohľadňovať ciele ISCED 1, ktoré v tomto dokumente jasne definované.

Napĺňanie cieľov sa v primárnom vzdelávaní uskutočňuje prostredníctvom rozvoja kľúčových kompetencií. Osvojovanie, pochopenie, ako aj samotné pochopenie zo strany žiakov veľmi zložitý a dlhodobý proces, ktorý sa uskutočňuje vo všetkých etapách vzdelávania. Ide o začiatok celoživotného vzdelávania a zdokonaľovania kľúčových spôsobilostí, ktoré naplňa a rozvíja každého jedinca.

Vzdelávacie oblasti a prierezové témy sú dôležitou súčasťou ISCED 1. Pre pochopenie celého tohto dokumentu a jeho významu, ako aj profilácie škôl, je dôležité pojmovo rozlíšiť tieto dve oblasti. Dokument ISCED 1- Primárne vzdelávanie (2008,s.10) uvádza: „**Vzdelávacie oblasti** sú okruhy, do ktorých patrí problematika vyčlenená z obsahu celkového vzdelávania a z formovania kľúčových kompetencií. **Prierezové témy** sa prelínajú vzdelávacími oblasťami.“ Aby bol celkový obsah primárneho vzdelávania zrozumiteľný a priehľadný, je rozdelený do siedmych vzdelávacích oblastí a to:

- ❖ Jazyk a komunikácia
- ❖ Matematika a práca s informáciami
- ❖ Príroda a spoločnosť
- ❖ Človek a hodnoty
- ❖ Človek a svet práce
- ❖ Umenie a kultúra
- ❖ Zdravie a pohyb

V ďalšej časti našej práce sa budeme zaoberať oblasťou Jazyk a komunikácia, ktorá je prioritnou doménou našej práce. Práve táto vzdelávacia oblasť sa vzťahuje k výučbe cudzích jazykov v primárnom vzdelávaní.

1.2 Cudzí jazyk v primárnom vzdelávaní

V súčasnej dobe sa kladie veľký dôraz nielen na vzdelávanie sa a rozširovanie kľúčových kompetencií v materinskom jazyku, ale čoraz častejšie sa hovorí aj o vzdelávaní v cudzom jazyku, či dokonca o bilingválnom vzdelávaní. Vzdelávanie žiakov už v primárnom vzdelávaní udáva jazykové prílohy dokumentu ISCED 1, ktoré objasňujú a definujú jazykové kompetencie a obsah jazykového vzdelávania na jednotlivých jazykových úrovniach. Tieto úrovne vychádzajú zo základného dokumentu: *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky*, ďalej SERR (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (Cambridge, 2001), ktorý bol vytvorený na pôde Rady Európy. SERR sa zameriava na rozvoj komunikačných a kognitívnych kompetencií žiaka a na druhej strane stanovuje všeobecný stupeň dosiahnutia jednotlivých presne špecifikovaných kompetencií, čím vytvára rámec komunikačných spôsobilostí, ktoré môžu učitelia sa pri presne stanovených podmienkach dosiahnuť (Pedagogická dokumentácia z Anglického jazyka ISCED 1, 2008, s.3/.

Žiaci primárneho vzdelávania by na konci štvrtého ročníka mali dosiahnuť jazykovú úroveň A1.1 + , podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky. Táto jazyková úroveň je presne definovaná v dokumente ISCED 1, Príloha pre Anglický jazyk takto: Žiak, ktorý dosahuje úroveň A1.1+, rozumie známym každodenným výrazom a najzákladnejším frázam, ktorých účelom je uspokojenie konkrétnych potrieb, a tieto výrazy a frázy dokáže používať. Dokáže predstaviť seba aj iných a dokáže klásť a odpovedať na otázky o osobných údajoch, ako napríklad kde žije, o ľuďoch, ktorých pozná, a o veciach, ktoré vlastní. Dokáže sa dohovoriť jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva pomaly a jasne a je pripravený mu pomôcť (Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, 2006, s. 26).

Kreatívne učenia cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní prihliada na celkovú osobnosť žiaka v tomto období a taktiež ho podnecuje správnymi metódami učiť sa cudzí jazyk jemu najprirodzenejšou cestou, hrou, imitáciou a rôznymi inými činnosťami. Pre žiaka v tomto období je veľmi dôležité dbať na:

- Motiváciu – ktorá ho podnecuje a vzbudzuje záujem o cudzí jazyk, prácu v triede i spoluprácu s učiteľom
- Zájmy – jeho záujmy o školu, vyučovanie i samotný cudzí jazyk
- Osobnostné vlastnosti a prejavy žiaka – jeho vlastnosti a postoje
- Všeobecné rozumové schopnosti – formy myslenia

Dôležitou úlohou, hlavne pre pedagóga je voľba správny metodicko-didaktických postupov, ktoré žiaka v primárnom období správne navadia a vzbudia záujem o cudzí jazyk. Aby úsilie bolo efektívne využité, je potrebné pri výučbe cudzieho jazyka dbať na tieto metodicko – didaktické princípy:

- Vyučovanie by malo byť orientované na žiaka
- Vyučovanie by malo mať činnosťný charakter
- Rešpektovanie individuality žiaka

- Voľba pozitívnej motivácie
- Rešpektovanie metódy názornosti a primeranosti veku
- Striedanie organizačných foriem vyučovacích hodín
- Systematické opakovanie učiva
- Tolerancia chýb
- Rozvoj komunikačnej kompetencie v rámci vyučovacích hodín

(Štátny pedagogický ústav 3 ŠVP, Anglický jazyk – príloha ISCED 1, 2008, s.4)

1.3 Ciele a rozvoj kompetencií výučby cudzieho jazyka

Tak, ako v iných predmetoch je aj vo výučbe cudzieho jazyka dodržiavať ciele, ktoré postupne naplňujeme počas celej výučby. Pri výučbe cudzieho jazyka rozlišujeme:

1. Všeobecné ciele – kde je úlohou pedagóga vzbudiť záujem o cudzí jazyk, vytvoriť základ pre jazykové vzdelávanie, rozvíjať komunikačné kompetencie, interkultúrnu kompetenciu a zároveň všestranne rozvíjať osobnosť žiaka
2. Sociálne ciele – kde u žiakov budujeme jeho osobnosť a sociálne cítenie, učíme žiaka akceptácii seba, ako súčasť skupiny, uplatnenie vzájomnej ohľaduplnosti, učíme žiakov pracovať s partnerom, pomáhať iným, povzbudiť ich, akceptovanie rozhodnutia väčšiny, zvládať prehru i naučiť sa prevziať zodpovednosť, ospravedlniť sa.

(ŠVP, Anglický jazyk – príloha ISCED 1, 2008,s.4)

Tieto ciele sú rozdelené do čiastkových cieľov, ktoré postupne plníme a zároveň ich rozširujeme počas celého primárneho vzdelávania. Dôraz sa kladie nielen na všeobecné ciele, ktoré sú vytýčené pri výučbe cudzieho jazyka, ale hlavne na sociálne ciele, ktoré tvoria základy ďalšieho vzdelávania žiakov. Skĺbením z týchto cieľov, môžeme u žiakov vybudovať trvalý základ nielen pri výučbe cudzieho jazyka, ale aj pri ďalšom vzdelávaní

A to na všetkých stupňoch vzdelávania.

Ďalším dôležitým aspektom pri výučbe cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní je rozvoj kompetencií. Dokument ISCED 1 uvádza v primárnom vzdelávaní sedem kľúčových kompetencií, ktoré sa navzájom dopĺňajú a prelínajú. Len tak ich môžeme u žiakov rozvíjať. Podľa dokumentu ISCED 1 pri jazykovom vzdelávaní rozvíjame :

- **Všeobecné kompetencie** – tieto kompetencie nesúvisia priamo s výučbou cudzieho jazyka, sú dôležité pri efektívnom učení sa žiaka, pri pochopení potreby vzdelávania sa a to aj v cudzom jazyku. Ďalej prispievajú k sústredeniu sa na, samotný príjem informácií a vedú k používaniu získaných vedomostí.
- **Komunikačné jazykové kompetencie** – ide o komunikačné schopnosti žiakov, ktoré dokážu použiť v daných situáciách, ako používanie každodenných pozdravov, odpovede na každodenné otázky, opisné situácie seba, svojej rodiny, kamarátov, vyjadriť a prezentovať svoje záujmy, dokáže sa vynásť v jednoduchých situáciách verbálne i neverbálnym spôsobom.
- **Jazykové kompetencie** – táto kompetencie u žiaka na úrovni A1.1+by mala byť rozvinutá natoľko, aby sa žiak mohol v jednotlivých situáciách pohotovo zorientovať, používať základnú slovnú, ovláda výslovnosť zvládnutej slovnej zásoby, zvládne odpísať zvládnuté slová, slovné spojenia a krátke vety, zvláda hláskovanie

Sociolingválna kompetencia – ide o socializáciu žiaka v prostredí, alebo situácii, kde sa aktívne používa daný cudzí jazyk. To znamená zvládnuť jednoduchú spoločenskú komunikáciu a zvládať bežné spoločenské komunikačné situácie, ako pozdravenie, predstavenie sa, poďakovať...

Pragmatická kompetencia – táto kompetencia je tak ako ostatné rozvíjaná u žiakov v primárnom vzdelávaní rozvíjaná od prvého ročníka. Ide o zložitý proces, kde sa žiak učí používať a zvládať slovné spojenia, slovné spoje pomocou spojok „a“, „i“, „alebo“, ..., používanie a porozumenie jednoduchých idióm

Tieto kompetencie sa rozvíjajú v súvislosti s komunikačnými jazykovými činnosťami, s ktorými žiak prichádza do styku na každej hodine cudzieho jazyka. Ide o počúvanie cudzieho jazyka prostredníctvom audio, alebo video nahrávok, osvojenie si zvukovej podoby cudzieho jazyka, kde od polovice druhého ročníka postupne nastáva aj osvojenie si písomnej podoby cudzieho jazyka. Hovoríme konkrétne o týchto činnostiach:

- Počúvanie s porozumením
- Čítanie s porozumením
- Ústny prejav – produktívna činnosť
- Písomný prejav – produktívna činnosť

Výkonový štandard k jednotlivým činnostiam, ktoré spoločne s kompetenciami, všestranne rozvíjajú cudzí jazyk u žiakov primárneho vzdelávania, podrobne určuje a rozvíja Príloha dokumentu ISCED 1 pre ,v našom prípade, Anglický jazyk.

Receptívne činnosti a stratégie a ich rozvoj v primárnom vzdelávaní je veľmi dôležitý. Za kľúčový sa pritom považuje rozvoj počúvania s porozumením, kde žiak počúvaním rôznych situačných dialógov, textov a príbehov imituje tieto situácie a počuté dialógy a používa ich v jednotlivých situáciách. Vnímanie a porozumenie zvukovej podoby jazyka je východiskom pre rozvoj ostatných komunikačných činností a stratégií. Osvojenie si zvukovej podoby jazyka predchádza osvojeniu si jeho písomnej podoby./ ISCED 1 – príloha Anglický jazyk, 2008, s. 6/

Žiak v primárnom vzdelávaní pri úrovni A1.1 by mal podľa výkonového štandardu, ktorý udáva príloha dokumentu ISCED pre Anglický jazyk pri *počúvaní s porozumením* zvládnuť:

- identifikovať známe slová,
- identifikovať najzákladnejšie slovné spojenia a veľmi jednoduché vety týkajúce sa jeho osoby a oblasti jeho záujmov,
- porozumieť najzákladnejším slovným spojeniam a veľmi jednoduchým vetám, ktoré sa týkajú jeho osoby a oblasti jeho záujmov,
- porozumieť jednoduchým pokynom k práci na vyučovacej hodine,
- porozumieť jednoduchým pokynom ako sa orientovať,
- porozumieť jednoduchým otázkam na známe témy,
- porozumieť hlavnej myšlienke vypočutého jednoduchého textu za predpokladu, že je hovorený zreteľne, je starostlivo artikulovaný a porozumenie je podporené vizuálnymi podnetmi.

Pri *čítaní s porozumením* výkonový štandard udáva, že žiak primárneho vzdelávania na jazykovej úrovni A1.1 dokáže:

- identifikovať hlásky,
- vyhľadávať známe slová a základné slovné spojenia,

- porozumieť a zapamätať si jednoduché slová a vety na známe témy,
- prečítať a porozumieť jednoduché pokyny k práci na vyučovacej hodine,
- porozumieť hlavnej myšlienke jednoduchého textu na známu tému,
- porozumieť veľmi krátkym jednoduchým textom, napr. na plagátoch, pohľadniciach.

(Anglický jazyk príloha dokumentu ISCED 1, 2008, s. 7)

Nemenej dôležité sú aj produktívne činnosti, s ktorými sa žiak v primárnom vzdelávaní aktívne stretáva od druhého polroka druhého ročníka. Ide o písomný a ústny prejav žiakov, ktorý je taktiež dôležitý pri samotnom poznávaní a kontakte Anglického, alebo aj iného cudzieho jazyka, ktorý sa vyučuje v primárnom vzdelávaní. Aj tieto produktívne činnosti sú presne definované prílohou dokumentu ISCED 1, v našom prípade pre Anglický jazyk. Žiak primárneho vzdelávania v *Ústnom prejave* Anglického jazyka na úrovni A1.1 podľa výkonového štandardu dokáže:

- pozdraviť sa
- predstaviť sa,
- opýtať sa ľudí, ako sa majú,
- klásť jednoduché otázky z oblasti jeho každodenného života a osobných záujmov,
- odpovedať na jednoduché otázky z oblasti jeho každodenného života a osobných záujmov, napr. o sebe, o svojej rodine, o kamarátoch,
- porozumieť a riadiť sa krátkymi a jednoduchými pokynmi,
- vyjadriť, čo má a čo nemá rád,
- používať čísla, základné číslovky, údaje o cenách a čase,
- porozumieť časovým údajom v rámci denného režimu, týždňa, mesiaca a roka,
- jednoduchým spôsobom opísať seba, svoj domov, školu, spolužiakov,
- dohovoriť sa jednoduchým spôsobom s partnerom v krátkom dialógu na známe témy.

(Anglický jazyk príloha ISCED 1, 2008, s. 6)

Nemenej dôležitý je aj písomný prejav. Keďže je v Anglickom jazyku odlišná zvuková a písomná podoba, dôraz na písomný prejav a budovanie písomného prejavu sa začína až v treťom ročníku primárneho vzdelávania. V druhom ročníku sa žiaci podvedome zoznamujú už so spomínanou odlišnosťou zvukovej a písomnej stránky v rôznych doplnkových, tajničkových i jednoduchých rébusoch, ktoré ponúkajú takmer všetky učebnice Anglického jazyka na slovenskom trhu, ktoré chválilo ministerstvo školstva, ako pomôcku pri výučbe Anglického jazyka. Avšak až v treťom ročníku kladieme dôraz na písomný prejav a jeho správnosť pri písaní najprv jednoduchých, neskôr zložitejších slovných spojení. Výkonový štandard pre písomný prejav v primárnom vzdelávaní odporúča písanie nacvičovať pomocou aktivít, v ktorých žiak odpisuje alebo dopĺňa písmená, slová, neskôr krátke vety a nakoniec aj krátke, jednoduché odseky, pričom má k dispozícii správny vzor. (Anglický jazyk príloha ISCED 1, 2008, s. 7). Výkonový štandard pre písomný prejav udáva, že žiak na úrovni A1.1 dokáže:

- správne napísať všetky písmená abecedy,
- správne odpísať slová, krátke vety,
- napísať vlastné meno, adresu, vek, dátum narodenia,
- napísať krátky pozdrav a pohľadnicu

Všetky tieto činnosti učiteľ rozvíja za pomoci tém pre komunikačné situácie, ktoré sa špirálovite obohacujú o novú slovnú zásobu v každom ročníku primárneho vzdelávania. Ide o tieto komunikačné témy:

1. Rodina a spoločnosť
2. Domov a bývanie
3. Ľudské telo,
4. starostlivosť o zdravie
5. Doprava a cestovanie
6. Vzdelávanie
7. Človek a príroda
8. Voľný čas a záľuby
9. Stravovanie
10. Multikultúrna spoločnosť
11. Obliekanie a móda
12. Šport
13. Obchody

(Anglický jazyk príloha ISCED 1, 2008, s. 17)

Pri výučbe cudzieho jazyka je potrebné brať do úvahy a rozvíjať kompetencie, spôsobilosti komunikácie v cudzom jazyku. Aj tieto kompetencie sú stanovené pre jednotlivé úrovne podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky. Pre úroveň A1 – B2, s ktorými sa stretávame a špirálovite v jednotlivých ročníkoch obohacujeme sú podľa prílohy ICSED 1 pre anglický jazyk dané tieto spôsobilosti:

V rámci primárneho vzdelávania sa v cudzích jazykoch rozvíjajú iba spôsobilosti a funkcie špecifikované v časti obsahový štandard, v súlade s výkonovým štandardom v cudzom jazyku pre žiakov mladšieho školského veku.

1. Nadviazať kontakt v súlade s komunikačnou situáciou
2. Vypočuť si a podať informácie
3. Vybrať si z ponúkaných možností
4. Vyjadriť svoj názor
5. Vyjadriť svoju vôľu
6. Vyjadriť svoju schopnosť
7. Vnímať a prejavovať svoje city
8. Vyjadriť očakávania a reagovať na ne
9. Predstaviť svoje záľuby a vkus
10. Reagovať vo vyhrotených situáciách
11. Stanoviť, prijať a oznámiť pravidlá, akceptovať ich
12. Reagovať na nesplnenie pravidiel, alebo povinností
13. Reagovať na príbeh, alebo udalosť
14. Ponúknuť reagovať na ponuku
15. Reagovať na niečo, čo sa má udiť v budúcnosti
16. Reagovať na niečo, čo sa udialo v minulosti
17. Reagovať pri prvom stretnutí
18. Viest korešpondenciu
19. Telefonovať
20. Vymieňať si názory, komunikovať s niekým
21. Vypracovať prezentáciu

22. Obohatiť štruktúrovanú prezentáciu
23. Zúčastniť sa diskusie, argumentovať
24. Presvedčiť sa v rozhovore, že moje slová, argumenty boli pochopené
25. Porozprávať niečo

V rámci primárneho vzdelávania sa v cudzích jazykoch rozvíjajú iba spôsobilosti a funkcie špecifikované v časti obsahový štandard, v súlade s výkonovým štandardom v cudzom jazyku pre žiakov mladšieho školského veku. (Anglický jazyk príloha ISCED 1, 2008, s. 7)

1.4 Metóda CLIL

Slovo metóda pochádza z gréckeho slova „methodos“, ktoré znamená cesta. Už v minulosti bolo vypracovaných niekoľko štúdií, ako zvoliť správnu metódu pri výučbe cudzieho jazyka v primárnom vzdelávaní. Jednou z takýchto metód, ktorá ide v poslednej dobe do popredia je bezpochyby metóda CLIL – Content and Language Integrated Learning. Ide o metódu výučby ktorá má interdisciplinárny charakter. Ide o prepojenie vyučovacieho predmetu a cudzieho jazyka, kde cudzí jazyk sa používa ako prostriedok pre výučbu daného predmetu a splnenia cieľov danej hodiny a naopak daný predmet sa stáva zdrojom pre výučbu jazyka a budovanie slovnej zásoby v danej oblasti. Výhodou CLIL Metódy je bezpochyby to, že žiaci sa rozvíjajú slovnú zásobu cudzieho jazyka v prirodzenom prostredí, to znamená, že žiaci nemajú umelo vytvorené situácie, ale prirodzene sa orientujú v danej problematike v danom predmete, ktorý si učiteľ vyberie a prepojí ho s cudzím jazykom. Cieľom takýchto CLIL vyučovacích hodín je získať nové vedomosti v nejazykovom predmete prostredníctvom cudzieho jazyka. Ide tu vlastne o využitie medzipredmetových vzťahov, kde učiteľ využíva znalosti žiakov z nejazykového predmetu a zároveň buduje slovnú zásobu v cudzom jazyku. Tak, ako sme spomínali už v predošlej kapitole, výučba cudzieho jazyka je zameraná na štyri činnosti, a to. Počúvanie, čítanie, ústny prejav a písomný prejav. Práve tieto činnosti sú pri CLIL vyučovaní prostriedkom k získavaniu nových informácií a vedomosti v nejazykovom predmete. Dôležitú úlohu zohráva aj demonštrácia, ktorá často krát supluje preklad neznámych výrazov v cudzom jazyku u žiakov. Je dôležité si uvedomiť, že CLIL metóda neučí žiakov jazykovým znalostiam, ktoré sú prvoradým cieľom, ako sa mnohý mylne domnievajú. CLIL metóda žiakov učí tieto nové poznatky aplikovať v praxi bezprostredne.

Realizácia CLIL metódy vo vyučovaní je veľmi náročná na čas a prípravu učiteľa. Je preto dobré, aby si učiteľ, ktorý sa začína touto metódou zaoberať, našťudoval základné princípy zavedenia tejto metódy do praxe. Ak plánujeme CLIL hodinu, mali by sme pri jej plánovaní dodržať tieto kroky:

- Preskúmať daný obsah a nájsť v ňom možnú príbuznosť, zhodu s obsahom vyučovania
- Rozdeliť si danú tému na niekoľko vyučovacích hodín, ktoré môžeme prepájať s jednotlivými predmetmi
- Preskúmať materiály k danej téme, ktoré sú dostupné pre učiteľa a vyselektovať ich pre jednotlivé témy a hodiny

- Správne zdefinovať ciele z hľadiska obsahu jazykového ako aj z hľadiska obsahu nejazykového predmetu
- Zdefinovať správne kľúčové slová a termíny a budovať na tom, čo už žiaci ovládajú, z čoho majú základnú vedomosť
- Vyhľadať vhodné články a materiály, ktoré korešpondujú s danou témou a sú primerané veku žiakom
- Prispôbiť, alebo navrhnúť nové materiály vhodné na využitie počas CLIL hodín
- Postaviť hodinu tak, aby viedla žiakov k naplneniu nami zadaných cieľov na začiatku

(Z. Straková, Teaching english at primary level, Vydavateľstvo PU 2011, s. 73)

V začiatkoch zavádzania CLIL metódy je vhodné, aby bol kladený dôraz na samostatných hodinách cudzieho jazyka, kde si žiaci vybudujú potrebnú slovnú zásobu a osvoja jednotlivé idiomatické spoje v danom jazyku a CLIL hodinu zavádzať raz za čas / 1 hodina - podľa časovej dotácie školy/. Je to dôležité aj z jednotlivých naplnení cieľov a obsahu cudzieho jazyka, aby sme ho mohli plne integrovať s jedným, alebo viacerými predmetmi.

Vyučovať CLIL metódou sa dá rôznymi spôsobmi. Môže to byť spolupráca dvoch pedagógov, tento spôsob je využívaný najmä na druhom stupni základných škôl, výučba jedného pedagóga s rovnakým prepojením predmetov – týka sa taktiež druhého stupňa základných škôl, kde dôležitú úlohu zohráva aprobácia učiteľa. V primárnom vzdelávaní môže ísť o spoluprácu dvoch pedagógov – učiteľa cudzieho jazyka a triedneho učiteľa. Najlepšou a najvaribilnejšou kombináciou je, ak triedny učiteľ v primárnom vzdelávaní je zároveň kvalifikovaný učiteľ daného, v našom prípade anglického, jazyka.

2 PRAKTICKÁ ČASŤ

S CLIL metódou som sa stretla pred rokmi pri štúdiu cudzích jazykov. Jej štruktúra a nenásilnosť sprostredkovania nových poznatkov žiakom prostredníctvom cudzieho jazyka a zároveň obohacovanie si jazyka nenásilnou metódou sa mi veľmi zapáčilo a tak, ako mnohí moji kolegovia i ja som začala experimentovať s CLIL. Nie vždy a všetko vyšlo podľa mojich predstáv. Odhadnúť náročnosť témy, kľúčových slov, spojení pre všetkých žiakov je dosť náročné. Náročná je aj časová príprava a príprava pomôcok na dané CLIL aktivity. Nie všetko sa dá použiť v podmienkach nášho školstva, alebo schopnosti žiakov. V nasledujúcej podkapitole s názvom CLIL v praxi ponúkam niekoľko osvedčených a praxou niekoľkokrát overených námetov na CLIL vyučovanie, ktoré sa dajú využiť už v prvom ročníku pri časovej dotácii 3 hodiny týždenne.

2.1 CLIL v praxi

Anglický jazyk – Výtvarná výchova

Predmet Výtvarná výchova je veľmi vdáčným predmetom na prepojenie s cudzím jazykom. Žiakov môžeme naučiť širokú paletu farebných odtieňov, s ktorými sa budú stretávať v rôznych situáciách, ako napríklad pri nakupovaní, opisovaní rôznych predmetov, predpovedi počasia... a pod.. V primárnom vzdelávaní sa žiaci stretávajú s miešaním temperových farieb a vytváraním nových farieb zo základnej škály. A práve toto miešanie farieb som využila pri nasledujúcom CLIL prepojení daných predmetov.

Čarovné farby – Magic colours

Ciel':

Výtvarná výchova: Zvládnuť rozlíšenie a pomenovanie základných farieb – modrá, červená a zelená, dokázať miešať tieto farby správnou technikou a vytvoriť nové odtiene.

Anglický jazyk: Zvládnuť pomenovanie základných farieb – basic colours – blue, red, yellow, pomenovať nové farby, ktoré vzniknú miešaním farieb, naučiť sa slovné spojenie so spojku „and“ a požitím slovesa „is“.

Pomôcky: Temperové farby, paleta, ploché štetce, pripravená šablóna na miešanie farieb, kniha Leonardo magnetická tabuľa, magnetky, flash karty s farbami

Forma práce: Práca v skupinách, individuálna práca

Jazykové znalosti žiakov: Vychádzame z toho, že žiaci dokážu pomenovať 10 základných farieb, ktoré sa učia už v prvom ročníku – red, blue, green white, black, pink, purple, yellow, orange, brown., rozumejú spojke „and“ i významu slovíčka „is“. Pri práci zopakujem so žiakmi základné komunikačné frázy a otázky, ako napríklad: Here you are! Thank you! What colour is it? Mix it! Can you try this?

Žiaci rozumejú základným pokynom, ktoré dáva učiteľ v anglickom jazyku: Who want to try this? Go on your place! Look at me! Put your hands up! Bring yourself! Change your water! It 's dirty! Very good! Exelent!

Samotnú hodinu začneme motivačným rozhovorom, kde žiakom predstavíme maliara Leonarda a jeho knihu farieb. Ukážeme im, čo všetko Leonardo dokáže s farbami. Ukážeme im základné farby, ktoré má Leonardo najradšej a s ktorými dokáže čarovať, pretože sú to preňho Zázračné farby. A keďže Leonardo má rád okrem farieb aj jazyky, tak si dnešné čarovanie s farbami pre žiakov vymyslel v angličtine, kde z čarovných farieb urobil „magic colours“. Tu plynule prejdeme na Anglický jazyk, kde pracujeme pomocou jednoduchých pokynov, ktoré žiaci už ovládajú. V prvom rade žiakov naučíme, ktoré farby sú premiešanie základné.

Basic colours

Pomenovanie farieb modrá, žltá a červená žiaci v anglickom jazyku už ovládajú. Ide o to, aby pochopili, že vo Výtvarnej výchove sa týmto farbám hovorí základné – „basic“, ktoré potom môžeme miešať a vytvárať z nich iné farby. Tieto základné farby, stále opakujeme, ide hlavne o slovíčko „basic“, pomocou frázy: „The basic colours are: blue, red and yellow.“ Tieto základné farby môžeme pripevniť na magnrtickú tabuľu v podobe flash kariet, aby ich žiaci mali stále na očiach. Počas hodiny sa môžeme žiakov opýtať: „How we call this colours?“ Vyžadujeme jednoduchú odpoveď: „Basic.“

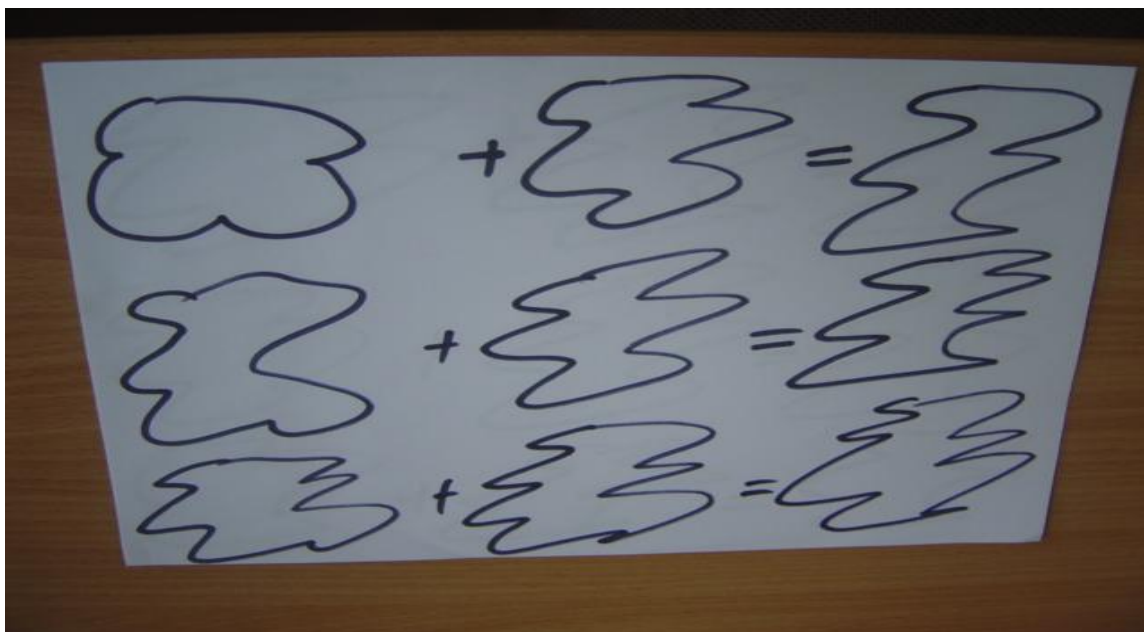

Obrázok č.1

Ďalšou časťou hodiny je miešanie farieb. Túto časť som si nazvala „ Magic colours.“

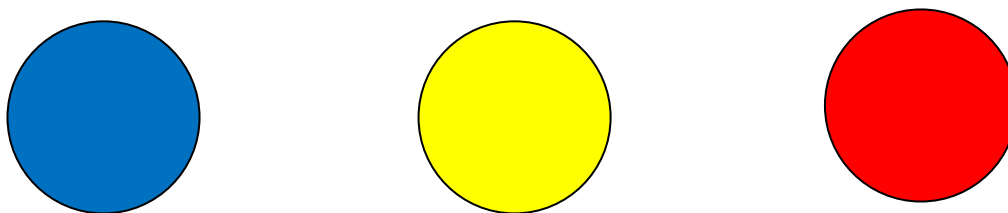
Magic colours

Čarovné farby alebo „ Magic colours“, je ďalšou časťou hodiny, alebo jej pokračovaním na ďalších hodinách. Ide o miešanie temperových farieb a vytváranie nových odtieňov zo základných farieb / basic colours/. V tejto časti žiaci pracujú v skupinách, ale každý má svoj pracovný list, ktorý si mieša sám.

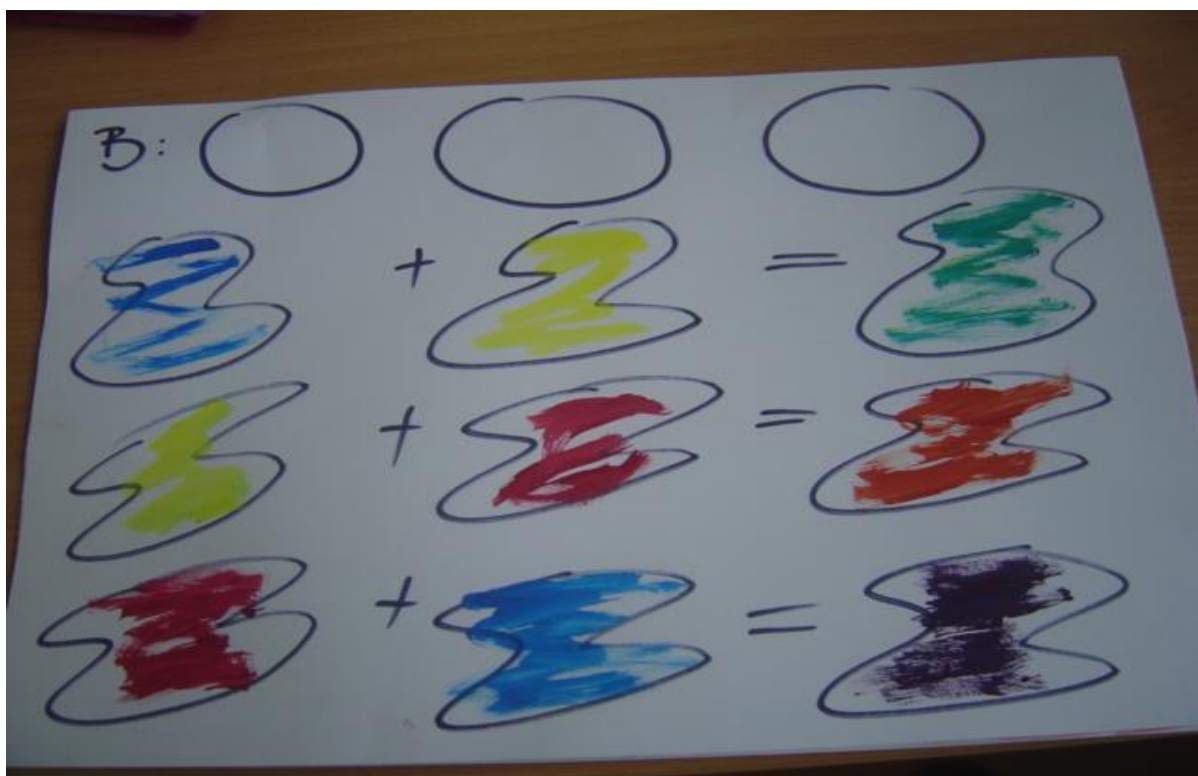
Obrázok č. 2

Tento pracovný list je veľmi jednoduchý, ide o jednoduché machule, do ktorých žiaci nanášajú farby. Medzi jednotlivými machuľami sú aj matematické znamienka plus a rovná sa. Ide o prípravu na CLIL aktivity s prepojením na matematiku. Využitie spojenia „ and „ a „ is“, ktoré nenásilným spôsobom zavedieme práve pri miešaní farieb a nanášaní ich odtieňov do jednotlivých machúľ. Je dobré, ak pri nanášaní farieb neustále opakujeme názvy farieb a zároveň pri miešaní jednotlivých farieb začíname používať spojenie „ and“, „is“, ktoré žiaci budú používať pri prezentácii ich prác. Na vrchu pracovného priestoru je vhodné, aby sme nechali žiakom priestor na základné farby – „ basic colours“

Obrázok č. 3

Pred samotným miešaním farieb pripravíme žiakom paletu len zo základnými farbami, vysvetlíme im, že na nanášanie temperových farieb používame len ploché štetce a taktiež je dôležité ukázať, akým spôsobom je potrebné nanášať farbu na papier – ťahy štetcom. Je dobré, ak to žiakom demonštrujeme priamo pred nimi.

Obrázok č. 4

Už pri demonštrácii nanášania farieb používame presné spojenia v anglickom jazyku:

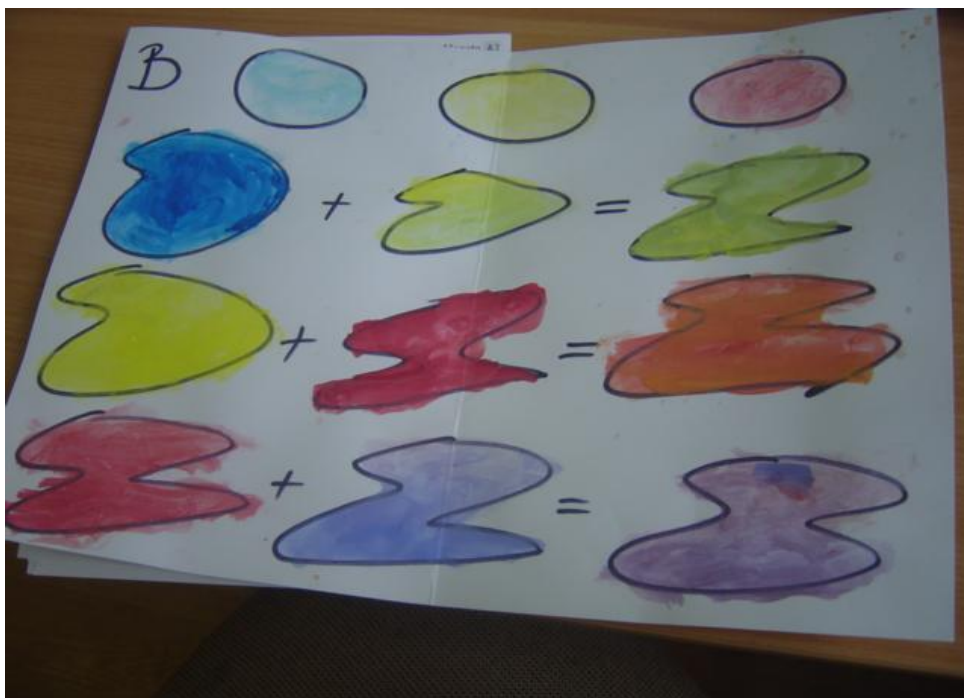
- Blue **and** yellow **is** green
- Yellow **and** red **is** orange
- Red **and** blue **is** purple

Po tejto demonštrácii si žiaci sadnú na svoje miesta a podľa pokynov pracujú spoločne. Počas práce neustále opakujeme názvy farieb a slovné spojenia pri miešaní farieb. Zároveň dávame pozor na výtvarnú stránku, to znamená, že dbáme na hustotu farieb, miešanie farieb s vodou. Pri nanášaní na výkres dávame pozor na ťahy štetcom, aby išli jedným ťahom. Taktiež dávame pozor pri samotnom miešaní jednotlivých odtieňov farieb.

Pri tejto aktivite je veľmi vhodná skupinová práca, pretože žiaci si dokážu navzájom poradiť a aj tí menej motoricky zdatní dokážu pochytiť ťahy pri miešaní a nanášaní farieb na výkres. Ak sú žiaci s prácou hotoví, triedu pripravíme na samotnú prezentáciu jednotlivých prác ich tvorcami. Najideálnejšie je, ak žiaci sedia v kruhu a každý vidí prácu svojho spolužiaka. Zároveň pri jednotlivých prezentáciách sa žiaci vidia navzájom, udržiavajú očný kontakt, čo je pri prezentácii veľmi dôležité.

Obrázok č. 5

Obrázok č. 6

Pri prezentácii žiaci používajú presný opis miešania farieb formou fráz, ktoré sne používali spoločne pri samotnej práci. Po každej prezentácii nezabudnime každého, aj tých, ktorým sa darilo menej, potleskom a pochvalou.

Túto aktivitu som so žiakmi robila na dvoch spojených hodinách v prvom ročníku po prvom polroku, kde hodinová dotácia žiakov je tri hodiny týždenne. Žiaci mali dobrý jazykový základ, ovládali desať farieb a taktiež nemali problém s pokynmi pri práci v anglickom jazyku. Pri menšej časovej dotácii odporúčam túto aktivitu so žiakmi robiť vo vyšších ročníkoch, alebo ju rozdeliť na viac hodín, to závisí od šikovnosti žiakov a ich jazykových schopností a zdatností.

Anglický jazyk - Matematika

Predmet matematika v primárnom vzdelávaní najmä v prvých ročníkoch, kde sa žiaci učia sčítanie a odčítanie hravou formou. Táto forma je veľmi vhodná na prepojenie s cudzím jazykom, kde si žiaci neuvedomujú, že sa venujú číslam v cudzom jazyku a zároveň si rozširujú slovnú zásobu o matematické pojmy v tomto jazyku. Na CLIL aktivity s matematikou a anglickým jazykom som si zvolila opäť dvojhodinovku s názvom Veselé chrobáčky. Tento názov nie je náhodný. Pri práci na hodinách anglického jazyka používame učebnicu TREETOPS, kde zavedenie a opakovanie čísel je realizované pomocou pesničky „Beatle jive“ a túto pesničku počas nasledujúcej aktivity využijeme na opakovanie čísel.

Veselé chrobáčky - „Funny beatles“

Ciel':

Matematika - Zopakovať sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore 1 – 10 spamäti, zopakovanie matematickej terminológie

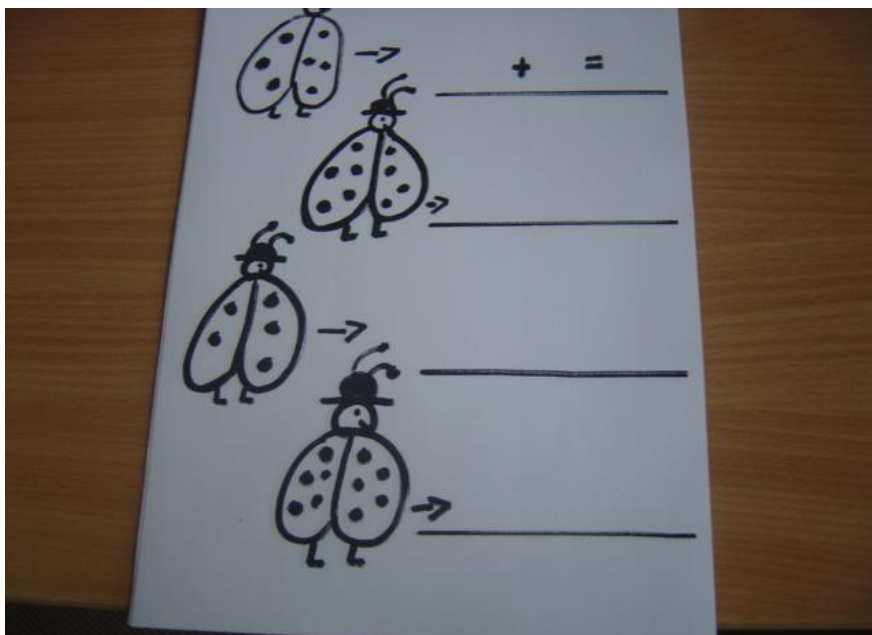
Anglický jazyk – dokázať sčítať prirodzené čísla v obore do 1 – 10, matematické spoje a znamienka plus a rovná sa zvládnuť v anglickom jazyku. Zvládnuť čítanie jednoduchých matematických príkladov v anglickom jazyku.

Pomôcky: flash karty s číslami, CD prehrávač, CD Treetops, pracovný list, tabuľa

Forma práce: Práca v skupinách, individuálna práca

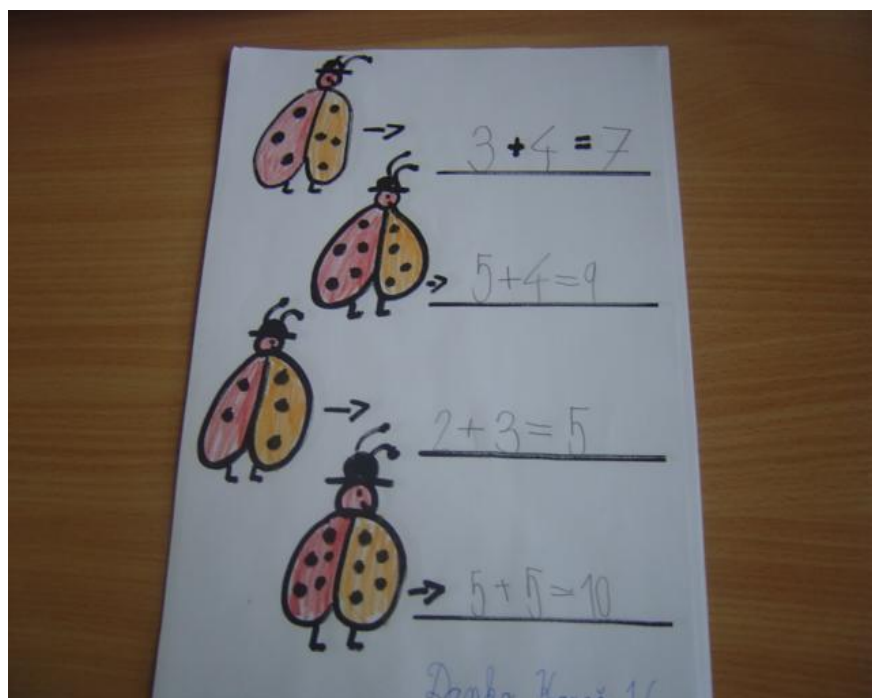
Jazykové znalosti žiakov: Vychádzame z toho, že žiaci dokážu pomenovať 10 základných čísel, poznajú význam spojení „and“ a „is“, reagujú na jednoduché pokyny – Let's count! How many? Colour ! Match! Write! ... taktiež vychádzame z toho, že žiaci poznajú 10 základných farieb – red, pink, black, white, yellow, green, brown, purple, blue, orange, pomenovanie strán left, right

Celá táto CLIL hodina je koncipovaná na dve vyučovacie jednotky, kde v prvej časti so žiakmi zopakujeme čísla a v druhej časti začíname zábavnou matematikou, ktorú budeme riešiť formou pracovných listov. V prvej časti so žiakmi zopakujeme čísla za pomoci flash kariet a to pomenovaním čísel v poradí od čísla jeden po číslo desať a naopak. Čísla zopakujeme aj náhodným výberom, kde vyberieme náhodné číslo a úlohou žiakov je ho čo najrýchlejšie a správne pomenovať. V ďalšej časti si čísla zopakujeme formou pesničky „Beatle jive“, ktorú žiaci poznajú z hodín anglického jazyka. Táto pesnička je rozdelená do dvoch častí, kde v prvej časti si žiaci zopakujú číslovky 1 – 5 a v ďalšej časti si zopakujú čísla 6 – 10. Postupne ich pripravíme na zábavné počítanie, ktoré budeme robiť individuálne formou pracovného listu.

Obrázok č. 7

Na pracovnom liste majú žiaci štyroch chrobáčikov, ktorý majú vo svojich krídelkách rôzne počty bodiek. Úlohou žiakov je bodky správne spočítať na ľavej i pravej strane krídelko a sčítať ich. Tu je dôležité zopakovať so žiakmi pojmy „left“ , „right“. Správnosť pochopenia úlohy si overíme otázkami typu. „ How many dots is on the left side? / right side/. Ak žiaci reagujú správne, samostatne vypracujú pracovný list.

Obrázok č.8

Žiaci si môžu pri vypočítaní príkladov zafarbiť krídela ľubovoľnou farbou, alebo im farbu môžeme určiť sami. Po vypočítaní príkladov si pripravíme priestor na prezentáciu, kde si skontrolujeme spoločne správnosť výpočtov žiakov a zároveň zavedieme sčítanie čísel v obore 1 – 10 v anglickom jazyku. Žiakov usporiadame opäť do kruhu, kde žiaci jednotlivito prezentujú svoje práce a výpočty formou:

- Three and four is seven $3 + 4 = 7$
- Five and four is nine $5 + 4 = 9$
- Two and three is five $2 + 3 = 5$
- Five and five is ten $5 + 5 = 10$

Tieto spoje zopakuje každý žiak, tak, aby si to osvojila počúvaním celá trieda. Overiť si osvojenie sčítania v anglickom jazyku môžeme zadávaním matematických príkladov v danom obore, kde žiak po zadaní príkladu v anglickom jazyku príklad napíše a vypočíta na tabuli a zároveň ho správne prečíta v anglickom jazyku.

Túto aktivitu som so žiakmi robila po CLIL hodine s farbami, kde žiaci poznali už pomenovanie znamienka plus a rovná sa, ktoré sme sa naučili pri miešaní farieb. Zavádzanie sčítania bolo preto oveľa jednoduchšie a mohli sme ho potom viac súťaživo formou precvičovať. Pri zavedení ďalších čísel v anglickom jazyku, čísel 11 – 20, môžeme sčítanie rozšíriť na sčítanie v obore 1 – 20.

Anglický jazyk – Hudobná výchova

Prepojenie Anglického jazyka a Hudobnej výchovy je azda najčastejšie prepojenie, aj keď nejde práve o CLIL aktivity. Veľa slov, zavádzanie novej slovnej zásoby, precvičovanie jednotlivých fráz a ustálených spojení sa v primárnom vzdelávaní precvičuje práve formou hudobnej výchovy, pesničkovou formou. Hudobná výchova sa dá aplikovať aj v CLIL aktivitách, kde nejde len o výučbu pesničiek, ale aj o rozšírenie slovnej zásoby v tomto predmete, napríklad o pomenovanie jednotlivých nástrojov Orffovho inštrumentária, s ktorým sa žiaci na hodinách hudobnej výchovy v primárnom vzdelávaní stretávajú.

Hudobné nástroje – „Music instruments“

Cieľ:

Hudobná výchova – Zvládnuť správne pomenovanie hudobných nástrojov Orffovho inštrumentária a hru na ne.

Anglický jazyk – Dokázať pomenovať správne Orffovho inštrumentária v danom jazyku, správne požívať frázu „play the....“.

Pomôcky: Hudobné nástroje Orffovho inštrumentária, klavír, papier, farbičky

Forma práce: Práca v skupinách, individuálna práca

Samotnú hodinu začneme spoločnou prípravou triedy, kde rozložíme jednotlivé časti hudobného Orffovho inštrumentária, ktoré žiaci aspoň sčasti poznajú. Ak žiaci poznajú jeho správne pomenovanie v slovenskom jazyku, môžeme si ho zopakovať spoločne pri príprave triedy. Je dobré, ak je v triede aj klavír, alebo aspoň syntetizátor. Triedu si

prpravíme tak, aby žiaci mohli pracovať v skupinách, kde si budú skúšať v hru na tieto nástroje v skupine. Aby sme vytvorili správnu „hudobnú“ atmosféru, tak si so žiakmi precvičíme pesničky a taktiež aj pesničky z anglického jazyka. Je vhodné prespievať si pesničky za sprievodu hudobného nástroja – klavíra, alebo iného nástroja. Z Orffovho inštrumentária si pripravíme:

- Bubienok
- Triangel
- Rytmické paličky
- Tamburínku
- Prstové činely
- Rumba gule

Obrázok č. 9

Žiakov si rozdelíme na tri skupiny / „three bands“/, každá skupina si zvolí za svoj symbol jeden hudobný nástroj.

1. The band of triangle
2. The band of drum
3. The band of rythm stick

Každá zo skupín si zapamätá svoje pomenovanie, ktorým sa bude prezentovať, ako napríklad: „ We are the band of triangle:“...

Hudobné nástroje rozdelíme po dvoch kusoch na tri stanovištia. Na každom stanovišti si každá skupina vyskúša hru na jednotlivom rytmickej nástroji, naučí sa ho pomenovať v anglickom jazyku a spojí s frázou : „ play the“. Hru na nástroji sila vyskúša každý z členov danej skupiny. Tu je potrebné upozorniť žiakov, aby si hru skúšali nie veľmi nahlas – je dobré použiť hudobnú terminológiu – forte, mezzoforte, piano, ktorej by žiaci už mali rozumieť z hodín hudobnej výchovy. Pri každej skupine je dôležité opakovať neustále pomenovanie a správnu výslovnosť hudobných nástrojov:

- Triangel – triangle
- Bubienok – drum
- Rytmické paličky – rythm sticks
- Tamburína – tambourine
- Rumbagule – maraca
- Prstové činelky – finger cymbyls
- Klavír - piano

Pri každom stanovišti si každý člen zo skupiny nakreslí daný hudobný nástroj, ktorého hru si vyskúšal a naučil sa jeho pomenovanie. Keď sa skupiny vystriedajú pri každom stanovišti, premiestnime hudobné nástroje ku klavíru, kde žiakov požiadame, aby priniesli jednotlivé nástroje frázou:

„ Can you bring me the triangle, please“

Zároveň si tým overíme, či žiaci pochopili pomenovanie rytmických nástrojov v anglickom jazyku, poprípade môžeme spoločne so žiakmi zopakovať správnu výslovnosť nových slov. Pokračujeme ďalšou časťou hodiny, ktorú som nazvala „ orchester – orchestra“

Obrázok č. 10

Táto časť je zameraná na precvičenie pomenovaní rytmických nástrojov a zároveň precvičenia fráz:

1. I play the piano / triangle, dum.../
2. I like play the piano /maraca, rythm sticks.../

Žiakov necháme pracovať v troch skupinách ako doposiaľ. Každý člen skupiny si zoberie jeden rytmicky nástroj, ktorý pomenuje. Učiteľ sedí za klavírom, zahrá kratučkú časť známej pesničky a povie: „ Iplay the piano. What about you?“ Oslovený žiak odpovie: „I

play the drum“ , a zahrá na daný nástroj, ktorý má v rukách a ktorý pomenoval. Takto sa vystriedajú všetci v skupine, všetci žiaci zopakujú frázu „ I play the...“ To isté urobíme aj pri nácviku frázy „I like play the piano. What about you?“ Nakoniec si spolu s učiteľom urobia krátke rytmické cvičenie, kde za taktovania učiteľa hrajú všetky rytmické nástroje spolu. Takto sa vystriedajú všetky tri skupiny, ktoré urobia nakoniec jeden rytmický orchester spolu. Variácie spoločného hrania si učiteľ podľa potreby a pomôcok urobí sám Taktiež prihliada na vekové schopnosti žiakov – volíme radšej kratšie a menej náročné rytmické partitúry, ktoré sa skladajú zo štvrt'ových a osminových nôt, poprípade každej skupine pripravíme iné rytmické cvičenie.

Obrázok č. 11

Hodinu zakončíme spoločným doprovodom jednoduchej pesničky, kde žiaci, ktorí nemajú rytmický nástroj budú tleskať – „ Clap you hands with us.“

Táto CLIL hodina je veľmi náročná na udržanie disciplíny v triede, avšak ak žiakov správne zmotivujeme, striedame aktivity rozprávania, hrania na rytmických nástrojoch, kreslenia nástrojova prácu v skupine výsledok naozaj stojí za to.

Anglický jazyk – Prírodoveda

Toto CLIL prepojenie je veľmi vhodné pre žiako primárneho vzdelávania už od prvého ročníka, ak máte časovú dotáciu dve, alebo tri hodiny týždenne. Ponúka širokú škálu aktivít, ktoré môžete so žiakmi robiť už v druhom polroku prvého ročníka, kde, ako som už spomínala v predchádzajúcich kapitolách, majú žiaci vybudovanú základnú slovnú zásobu. Z tohto jazykovo – prírodovedného prepojenia som vybral hodinu, kde sme so žiakmi v treťom ročníku pomenovávali časti rastliny.

Môj kvietok – „ My flower“

Cieľ:

Prírodoveda – Zvládnuť správne pomenovanie časti rastliny, použiť odbornú terminológiu.

Anglický jazyk – Dokázať pomenovať časti rastliny v anglickom jazyku, vyfarbiť a opísať rastlinu

Pomôcky: maketa rastliny, ktorá sa dá rozoberať, pracovný list, farbičky, nožnice

Forma práce: skupinová práca, samostatná práca

V prvej časti tejto dvojhodinovky si so žiakmi zopakujem, čo všetko už vieme o rastlinách. Ako pomôcka nám poslúži rozkladacia maketa kvetu, kde si môžeme jednotlivé časti rastliny skladať a pomenovávať zároveň. Ide nám o základné pomenovanie rastliny, ktoré už žiaci ovládajú z hodín prírodovedy, a to:

- Koreň
- Stonka
- List
- Kvet

Jednotlivé časti pomenovania postupne priradzujeme k makete. Dbáme, aby sa žiaci vyjadrovali presne a nepoužívali zdobneniny.

Obrázok č. 12

Toto opakovanie môžeme robiť aj súťaživou formou , kde si pripravíme malé makety rastlín, ktoré žiakom rozstihneme a úlohou žiakov, ktorí pracujú v skupine, poskladať a pomenovať správne rastlinu a jej časti v čo najkratšom čase. Po tejto opakovacej časti postupne zavádzame anglické výrazy pre jednotlivé časti rastliny opäť pomocou makety.

Obrázok č. 13

Táto práca je určená na prácu v skupinách, kde úlohou každej skupiny je rozstrihať časť makety s anglickými pomenovaniami rastliny a postupne ich podľa pokynov učiteľa priradiť k jednotlivým častiam rastliny. V tejto časti postupne zavedieme frázu: „ My plants are composed...“, ktorú žiaci budú používať pri opisovaní svojej rastliny so správnymi výrazmi v angličtine.

- Koreň - root
- Stonka - stem
- List - leaf
- Kvet - flower

Každý žiak si vyskladá časti tejto rastliny a pomenuje ich správne v anglickom jazyku. Potom si žiaci nakreslia každú svoju rastlinku, vyfarbia ju a pomenujú v angličtine. Pri prezentácii vlasných prác žiakov usadíme opäť do kruhu, kde každý žiak odprezentuje svoju prácu so správnym popisom v angličtine, kde navyše pridá aj farby, ktoré použil na vymalovanie rastliny. Každého žiaka po odprezentovaní pochválime, odmeníme potleskom.

Táto CLIL aktivita je veľmi dobrá na rozvoj komunikačných schopností u žiakov a taktiež je veľmi dobrá ako príprava na ďalšiu CLIL hodinu, kde sme spoločne so žiakmi sadili rastliny a pozorovali ich rast. Tieto hodiny som prevádzala v mesačnom bloku, kde som venovala týmto CLIL hodinám dve hodiny týždenne pri časovej dotácii tri hodiny anglického jazyka týždenne.

2.2 Odporúčanie pre prax

CLIL metóda je veľmi účinnou metódou na výučbu cudzieho jazyka hravou formou, ktorá nielenže učí žiakov komunikovať v cudzom jazyku, buduje ich komunikačné a socializačné schopnosti, ale zároveň buduje slovnú zásobu v danom jazyku.

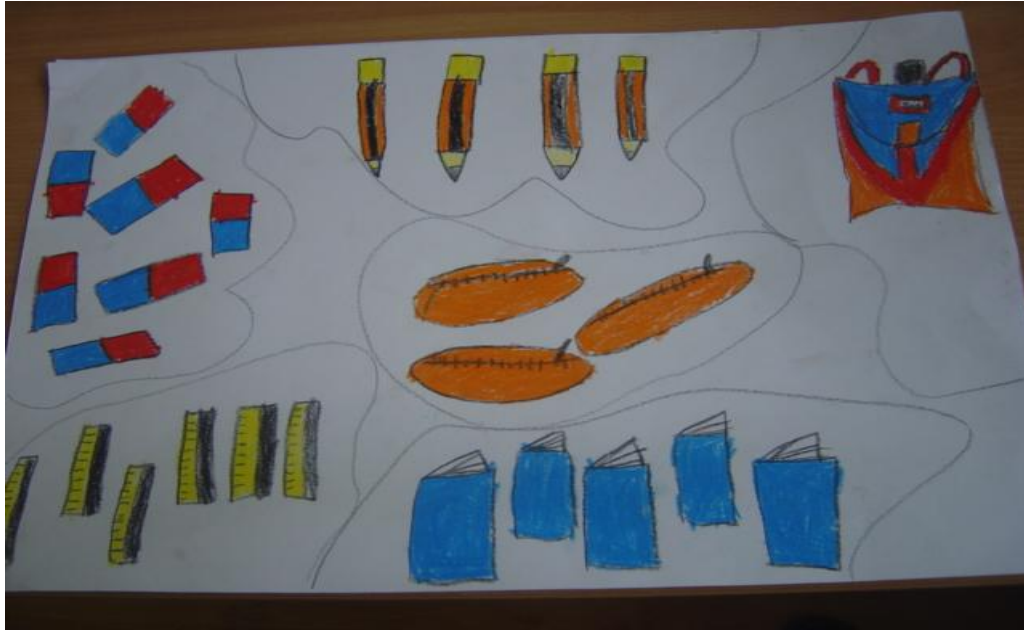
Predchádzajúcej kapitole som opísala len zopár CLIL hodín, ktoré som som žiakmi odskúšala v praxi. Je dobré, ak na prácu touto metódou sú žiaci pripravovaní už od prvého ročníka. Lepšie sa orientujú pri takejto CLIL práci a zároveň u nich vzniká akási vnútorná potreba dozvedieť sa viac informácií o rôznych veciach v cudzom jazyku. Stačí, ak pri začiatkoch budeme vsúvať do hodín len prvky CLIL metódy a nie rovno celé hodiny. Žiakov si tak pripravíme na neskoršiu prácu, či už v skupinách, alebo individuálne. Je dobré ak žiakov vedieme aj k samotnej prezentácii svojich prác, ktorá nemusí pozostávať z podrobného opisu celej práce a jej postupu, stačí ak ju opíšu zopár slovami, alebo slovami, ktorých chceme, aby si pri tejto práci osvojili. Za každý aj ten najmenší úspech je žiakov potrebné odmeniť, či už pochvalou, potleskom, alebo inou formou, ktorá sa nám u žiakov osvedčila.

Je dobré zložitejšiu tému, napríklad prírodovednú, matematickú, vlastivednú, rozplánovať na viac hodín. Žiaci si tak osvojujú informácie postupne, pomalším tempom a zároveň pribierajú ďalšie, ktoré si vedia spojiť s danou tematikou.

V prvom ročníku je vhodné začať prepájať jazyk s výchovnými predmetmi, ako sú Výtvarná výchova, Hudobná výchova, Telesná výchova, kde prostredníctvom týchto predmetov utvrdzujeme a opakujeme slovnú zásobu, ktorú si žiaci osvojujú na hodinách cudzieho jazyka. Neskôr rozšírime naše CLIL aktivity na prírodovedu, kde môžeme začať napríklad s vecami, ktoré patria do školskej aktovky, kde žiaci môžu opisovať jednoduché školské veci, s ktorými sa stretávajú každý deň.

Obrázok č. 14

Obrázok č. 15

Môžu opísať ich farbu, počet..., podľa toho, čo našou CLIL aktivitou sledujeme. Veľmi vhodné je začať prepájať aj matematiku s cudzím jazyko. Pre žiakom sa tak matematické operácie stanú zábavnejšie a budú ich mať chuť riešiť. CLIL vyučovanie je veľmi náročné na časovú prípravu, avšak ak si dáme na jednotlivých hodinách záležať, vyskúšame ich správnosť postupu v praxi, výsledok uspokojí nielen nás pedagógov, ale aj žiakov a samotných rodičov, ktorý z daných,aj otvorených hodín, budú mať zážitok a pocit ovládania cudzieho jazyka, ktorý môžu použiť v praxi.

ZÁVER

Výučba cudzích jazykov sa dostáva na slovenských školách do popredia čoraz viac. Popri materinskom jazyku sa žiaci v primárnom vzdelávaní stretávajú s cudzím, zväčša anglickým jazykom stretávajú už od prvého ročníka. Každá škola si časovú dotáciu udáva sama, podľa jej smerovania.

Vo svojej práci som chcela poukázať, že cudzí jazyk, v našom prípade anglický jazyk, sa môže prepájať s rôznymi predmetmi už v primárnom vzdelávaní. Všetky spomínané aktivity som odskúšala so žiakmi počas svojej pedagogickej praxe. Nie všetky ciele i aktivity sa mi vždy podarilo naplniť. Obsah jednotlivých hodín som musela meniť, aby korešpondoval s schopnosťami žiakov. Slovná zásoba sa u žiakov veľmi rozšírila. Taktiež komunikačná úroveň u žiakov veľmi stúpla. Získané vedomosti a komunikačné návyky dokázali použiť aj v iných komunikačných situáciách.

CLIL metóda je metódou, ktorá preverí schopnosti nielen žiakov, ale aj pedagóga, ktorý sa ňou zaoberá. Ak však aj popri jej náročnosti prídete na to, čo všetko dokáže žiakom odokryť a akú radosť majú zo získavania nových vedomostí, stane stálicou vo vašich učebných plánoch.

Zoznam bibliografických zdrojov

1. STRAKOVÁ Zuzana. 2011. Teaching English at primary level from principles to practice. Vydavateľstvo prešovskej univerzity 2011. ISBN 978-80-555-0494-0
2. STRAKOVÁ Zuzana – CIMERMANOVÁ Ivana (eds).2010. Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity 2010. ISBN 978-80-555-0232-8
3. ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV.2008. *Štátny vzdelávací program pre 1. Stupeň základnej školy v Slovenskej republike, ISCED 1 – Primárne vzdelávanie*. Bratislava 2008.
4. ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV.2008. *Štátny vzdelávací program pre 1. Stupeň základnej školy v Slovenskej republike, ISCED 1 – Primárne vzdelávanie, príloha Anglický jazyk*. Bratislava 2008.
5. TUREK, Ivan. 2008. *Inovácie v didaktike*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum Bratislavského kraja v Bratislave, 2008. ISBN 80-8045-161-X

Internetové odkazy

<http://kids.yahoo.com/music>

<http://www.google.sk/search//>

http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

<http://en.wikipedia.org/w/index.php?search=motiv%C3%A1cia&title=Special%3ASearch&fulltext=1>

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVAB/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.h>

Zdroje obrázkov

Obrázky č.1. , č.2, č.3, č.4, č.5, č.6, č.7, č.8, č.9, č.10, č.13, č.14 – súkromný archív

Obrázky č.11, č.12 zdroje:

<https://www.google.sk/search?q=notov%C3%A9+znaky&hl=sk&client=firefox-a&hs=u0l&rls=org.mozilla:sk:official&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=6A-kULuMBYj74QSBp4CIDQ&ved=0CC8QsAQ&biw=1440&bih=807>